

Context expertsessie staalslakken voor stakeholders Oosterschelde en Westerschelde op 9 januari 2024

Aanleiding

Sinds 2009 past Rijkswaterstaat staalslakken toe als bouw materiaal in de Ooster- en Westerschelde. Staalslakken worden bijvoorbeeld toegepast bij het versterken van vooroevers en (vaar)geulen, of bij het opvullen van ontgrondingskuilen van de Oosterscheldekering. Verschillende partijen waar Rijkswaterstaat in Zeeland mee samenwerkt (gebiedspartners) maken zich hier al langere tijd zorgen over.

Zorgen omgeving

Een aantal gebiedspartners hebben bezwaar gemaakt tegen de toepassing van staalslakken in de Oosterschelde en Westerschelde. Zij maken zich zorgen over het effect van staalslakken op de kwaliteit van het oppervlaktewater en de ecologie. Deze zorgen zitten enerzijds in het effect van uitloging van (zware) metalen op het water en ecologie, en anderzijds in het verdwijnen van onderwaterhabitat na het aanbrengen van staalslakken. De zorgen komen met name vanuit de mossel- en oestersector en natuurorganisaties.

Mede vanwege deze zorgen zijn er tussen 2009 en 2015, in opdracht van Rijkswaterstaat, aanvullende onderzoeken en veldmonitoring uitgevoerd. Hierin werd gekeken naar mogelijke effecten van staalslakken op waterkwaliteit en ecologie. De onderzoeken tonen geen negatieve effecten door staalslakken aan.

De zorgen en vragen zijn in 2023 verder toegenomen met de signaalrapportage van ILT, het RIVM-rapport¹ (waarin bij toepassingen op landbodem wordt gewezen op onzekerheden over uitloging) en de daaropvolgende media-aandacht (Hofbar 13 juni 2023).

Sommige gebiedspartners vinden nu dat Rijkswaterstaat moet stoppen met het toepassen van staalslakken in de Ooster- en Westerschelde. Een aantal natuurorganisaties hebben hierover een brief aan de Staatssecretaris gestuurd.

Ook heeft de Provincie Zeeland een brief aan de Staatssecretaris en Rijkswaterstaat gestuurd met de vraag of zij wil heroverwegen om staalslakken toe te passen in de Zeeuwse Deltawateren.

Opzet expert sessie 9 januari 2024

De Staatssecretaris begrijpt de zorgen die er leven over het gebruik van staalslakken in de Westerschelde en Oosterschelde. Daarom komt zij op 4 maart op werkbezoek in Zeeland.

In aanloop naar dit bezoek, hebben het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Rijkswaterstaat voor de gebiedspartners een expertbijeenkomst georganiseerd in het ir. J.W. Topshuis op Neeltje Jans. Tijdens deze bijeenkomst zijn de zorgen en vragen van de gebiedspartners besproken. Ook zijn de kennis en onderzoeken gepresenteerd.

Bij de expert sessie waren de volgende organisaties aanwezig:

- Producentenorganisatie Nederlandse Mosselcultuur (PO Mossel)
- Vereniging vaste vistuigvissers Oosterschelde Westerschelde Voordelta (OWV)
- Nederlandse Oestervereniging
- Zeeuwse Milieufederatie
- Vogelbescherming
- Staatsbosbeheer
- Nationaal Park Oosterschelde
- Nederlandse Onderwatersportbond
- Waterschap Scheldestromen
- Provincie Zeeland
- De Steltkluut
- Vrije Universiteit Amsterdam
- Rijkswaterstaat
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (Directoraat Generaal Water en Bodem)
- Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)
- Wageningen Marine Research (WMR)

¹ RIVM rapport 2022-0180 'Milieuhygiënische kwaliteit LD-staalslakken' door M.H. Broekman

Natuurmonumenten, Stichting de Oosterschelde, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Gemeente Schouwen-Duiveland, Gemeente Hulst, Gemeente Terneuzen, Gemeente Reimerswaal en Gemeente Noord-Beveland waren ook voor de expertsessie uitgenodigd. Zij waren helaas verhinderd of werden namens een andere organisatie vertegenwoordigd.

Onafhankelijk voorzitter van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving heeft de expertsessie voorgezeten. Hij begeleidde het gesprek en gaf alle partijen de ruimte om hun vragen en zorgen te delen.

Tijdens de dag is er aandacht besteed aan de zorgen die er leefden in de omgeving. De dag begon door de aanwezigen eerst te vragen naar hun grootste zorgen over het toepassen van staalslakken.

Vervolgens heeft het Ministerie van IenW en Rijkswaterstaat de kennis gedeeld die zij gebruiken voor hun werk. Daarom zijn de vier presentaties gegeven. De deelnemers hebben de presentaties ontvangen om zo van de inhoud ook naderhand kennis te kunnen nemen:

- **Introductie wettelijk kader staalslakken** door , Bioloog en beleidsmedewerker bodemkwaliteit bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Directoraat-Generaal Water en Bodem
- **Toelichting op: Literatuurstudie naar milieu hygiënische kwaliteit van LD staalslakken (het RIVM-rapport over staalslakken)** door , analytisch-scheikundige en milieuchemicus en opdrachtcoördinator ILT-kennisvragen, en , Milieukundige en Projectcoördinator en onderzoeker bodem en (secundaire) bouwstoffen. Beiden werken bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.
- **Zijn effecten van staalslakken in de Wester- en Oosterschelde aantoonbaar?** Door , ecotoxicoloog en onderzoeker bij Wageningen Marine Research.
- **Toepassing staalslakken in RWS Zee en Delta** door , Omgevingsmanager Waterveiligheid bij Rijkswaterstaat-Zee en Delta

Na afloop van de presentaties was er tijd voor vragen.

In de middag zijn we met elkaar nog dieper in gesprek gegaan over de zorgen en wensen van de omgeving. De uitkomsten hiervan staan hieronder.

Uitkomsten van de sessie

Er is in de sessie goed naar elkaar geluisterd en er is een open en nuttige discussie gevoerd. De dagvoorzitter, , heeft zijn bevindingen van de dag samengevat en gedeeld met de Staatssecretaris.²

Hier een overzicht van de uitkomsten van de sessie:

- De deelnemers waren zich bewust van de spanning tussen twee doelen van het Kabinet: enerzijds een circulaire economie waar zoveel mogelijk (bouw)materialen hergebruikt worden. Anderzijds het onderhouden en verbeteren van de toestand van natuurgebieden, zoals de Natura-2000 gebieden
- De omgevingspartijen hebben het gevoel dat de randen van wat de natuur aan kan worden opgezocht. Dit terwijl gebieden zoals de Ooster- en Westerschelde al onder druk staat als het gaat om natuurwaarden en waterkwaliteit. Zij vragen daarom of het Ministerie en Rijkswaterstaat niet wil kijken naar wat er maximaal zou kunnen, maar om natuurwaarden als uitgangspunt te nemen.
- Rijkswaterstaat en het Ministerie hebben een goede uitleg gegeven over de wettelijke regels waar we ons aan moeten houden als we staalslakken willen toepassen en op welke wetenschappelijke onderzoeken deze zijn gebaseerd. Dat de wet- en regelgeving en

2

toepassing van staalslakken zijn gebaseerd op verschillende wetenschappelijke onderzoeken.

- Toch bleef er een zorgpunt gedurende de dag terugkomen bij de uitgenodigde partijen over de onzekerheid over langetermijneffecten en de mogelijke optelsom met andere externe invloeden in het (eco)systeem, zoals bijvoorbeeld klimaatverandering. Ze wezen op eventuele effecten die mogelijk pas op langere termijn bekend kunnen zijn.
- Ook zijn er vragen gesteld over of (en zo ja, hoe) staalslakken vergruizen/verbrokkelen, en verspreiden door de watersystemen.
- Tijdens de dag hebben de partijen ook veel gepraat over het voorzorgsbeginsel. Het werd duidelijk dat de omgevingspartijen hier wat anders onder verstonden, dan het Ministerie en Rijkswaterstaat. Omgevingspartijen bedoelen met voorzorg dat je ergens vanaf ziet, omdat er risico's zijn. Het Ministerie heeft daarbij uitgelegd dat met wettelijke regels voor het toepassen van staalslakken invulling wordt gegeven aan het voorzorgsbeginsel. Daarnaast heeft Rijkswaterstaat met de uitgevoerde onderzoeken aanvullend invulling gegeven aan het voorzorgsbeginsel.
- Op dit moment doet het RIVM onderzoek in opdracht van het Ministerie. Dit onderzoek wordt gebruikt als een basis voor de herijking van de bodemregelgeving. In deze herijking wordt ook gekeken naar de kaders voor het toepassen van secundaire bouwstoffen. Staalslakken worden hier ook in meegenomen. De herijking kan leiden tot een verandering van de wettelijke regels. Dit heeft een langere doorlooptijd en zal met de huidige inzichten niet direct leiden tot aanpassingen voor toepassingen op de Wester- en Oosterschelde. De deelnemers zijn blij dat deze evaluatie uitgevoerd wordt en leken tevreden met de aanpak hiervan.